

Offentliggjort første gang i *Grundtvigs Værker* version 1.5, oktober 2014

Indledningen er redigeret af Klaus Nielsen og Stine Holst Petersen

Tilsyn ved dr.phil. Flemming Lundgreen-Nielsen

Denne pdf er en læseversion af værkets indledning. Værket findes digitalt med punktkommentarer, tekstredigering og faksimiler på www.grundtvigsværker.dk

PDF ved Kim Steen Ravn

Copyright: *Grundtvigs Værker* 2024

Indledning til

“Lidt om Hr. Doctor Gustav Ludvig Baden”

ved Vibeke A. Pedersen

Indhold

- 1 Anledning
- 2 Grundtvig som ‘sværmer’
- 3 Forsvarsstrategi: ironi
- 4 Diskussion om Saxo og Den ældre Edda
- 5 Anvendt litteratur

1 Anledning

“Lidt om Hr. Doctor Gustav Ludvig Baden”, som stod i *Nyeste Skilderie af Kjøbenhavn* den 22. august 1809, var en reaktion på nogle kritiske bemærkninger, som Gustav Ludvig Baden havde skrevet om Grundtvigs *Nordens Mytologi* fra 1808. [Læs evt. om Grundtvigs Nordens Mytologi her](#). Badens kritik var blevet fremsat i slutningen af hans *Om vor Danske Histories Fader Saxo Grammatikus* fra slutningen af 1809. Det er nogle af disse indvendinger, Grundtvig svarer på med sit debatindlæg.

2 Grundtvig som ‘sværmer’

G.L. Baden, som var jurist med stærke historiske interesser, havde i sin indledende omtale af Grundtvigs *Nordens Mytologi* fra 1808 ironiseret over Grundtvig og hans tro: “Man se [...] i Fortalen til Nordens Mythologi [...] af Nik. Fred. Sev. Grundtvig Kandidat i Teologien (den odinske? eller thorske?)” (Baden 1809, s. 61, fodnoten). Senere i noten, der fortsætter over s. 62-64, uddybede Baden, hvad han mente, da han beskyldte Grundtvig for at være sværmer:

i selve Værket p. 150 siges denne vor oldnordiske Mythologie er den herligste Form, hvorunder det Evige og dets Modifikation i Tiden er fremstillet – saa bør man vel tage i Tvivl, om det er den kristelige Teologi, hvori Hr. Grundtvig skriver sig kandidat [...] [jeg vædder] dog ti mod en, at han gjerne bortbytter vor Jehova, og dennes Gesandt Kristus med Paulus, Peder, og de øvrige Kristuslærens Forkyndere, for Thor, Odin, og Freyer (Baden 1809, s. 62, fodnoten).

Det er dette formodede ønske om at bytte kristendommen ud med asalæren, Baden betegner som “hine grundtvigske Sværmerier” (Baden 1809, s. 62, fodnoten). På Grundtvigs tid var ordet i øvrigt et almindeligt skældsord blandt teologer, og dets indebyrd lå i samtiden langt fra det reformatoriske udgangspunkt, 1500-tallets antikatske sværmere.

3 Forsvarsstrategi: ironi

På baggrund af Badens afstandtagende holdning kan Grundtvig let tage den ironiske tone op. Allerede titlen på Grundtvigs indlæg angiver, at det ikke alene skal handle om Badens udfald, men også om Baden selv. Ironien er tyk, når Grundtvig således takker Baden for at have omtalt *Nordens Mytologi* og givet Grundtvig titel af sværmer. Samtidig under Grundtvig publikum, at det har fået anledning til at more sig på hans bekostning.

Dernæst refererer Grundtvig Badens udsagn, som han opsummerer i fem såkaldte ‘beviser’. Disse søger han derefter at imødegå et ad gangen, bl.a. ved at citere *Nordens Mytologi* fyldigere, end Baden havde gjort. De fem punkter drejer sig om Jens Baggesen, om Nordens guder som livsbetydning, om Nordens guder og deres forhold til det hellige og sande, om Nordens mytologi og guddommens åbenbarelse og endelig om det Evige og dets modifikation i tiden. Ved disse ‘beviser’ prøver Grundtvig at arbejde Badens argumenter endnu længere ud ad en tangent for at vise, hvor absurde de er, og benytter hermed den klassiske figur, *reductio ad absurdum* (da. tilbageføring til det meningsløse). Desuden ironiserer Grundtvig ved at lægge en skrømtet beundring for dagen (sp. 1451). Den distancerede ironi kommer også frem de mange gange, Grundtvig omtaler Baden som “Hr. Doctoren” eller lign. (Baden var blevet dr. jur. i Kiel i 1793).

4 Diskussion om Saxo og *Den ældre Edda*

Endelig føler Grundtvig sig misforstået i forbindelse med den behandling, han har givet Saxos beretning om sagnkongen Gorm og Udgårdsløke. Grundtvig pointerer, at han blot har villet klargøre den forskel, der er på Saxos euhemeristiske holdning (dvs. en opfattelse, at myter og sagn om fortidens guder reelt handlede om fremtrædende mennesker, der i kraft af bedrifter og begavelse blev regnet for guddommelige) og eddadigtenes, der tager guder og jætter ‘alvorligt’ (her eksemplificeret ved *Lokasenna* og *Harbarsljoð*, begge fra *Den ældre Edda*). Samtidig udsætter Grundtvig behændigt det badenske sværmerbegreb for en drejning, der peger bort fra ham selv og over på andre tolkere af Saxo (sp. 1454).

Der kendes ikke et svar fra Baden på Grundtvigs reaktion. I 1818 begyndte Grundtvig

derimod at udgive sin Saxo-oversættelse, *Danmarks Krønike af Saxo Grammaticus*.

5 Anvendt litteratur

- Baden, Gustav Ludvig (1809) *Om vor Danske Histories Fader Saxo Grammaticus og Trangen til en ny Udgave og Oversættelse af Saxos paa Latin skrevne Danske Historie*. Odense.
- Grundtvig, N.F.S. (1808) *Nordens Mytologi eller Udsigt over Eddalæren for dannede Mænd der ei selv ere Mytologer*. København.
- Grundtvig, N.F.S. (1818-1823) *Danmarks Krønike af Saxo Grammaticus fordansket ved Nik. Fred. Sev. Grundtvig*, bind 1-3. København.